

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **T. A.**, zast. Mgr. Eliškou Královou, advokátkou, se sídlem Praha 8, Pod Hájkem 2204/1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. 6. 2005, č. j. 46 Az 15/2005 - 30,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 21. 6. 2005, č. j. 46 Az 15/2005 - 30, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Zástupkyni žalobkyně Mgr. Elišce Králové, advokátce, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 2150 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Žalovaný rozhodnutím ze dne 1. 4. 2005, č. j. OAM-188/LE-01-07-2005, neudělil žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění účinném do 12. 10. 2005 (dále jen „zákon o azylu“), a dále na žalobkyni nevztáhl překážku vycestování podle § 91 téhož zákona. V odůvodnění rozhodnutí žalovaný uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti žalobkyně o udělení azylu byla skutečnost, že žalobkyně byla znásilněna, těžko se s tím vyrovnává a podle svých slov již nemůže ve vlasti žít. Podle svého tvrzení je také utiskována z národnostního důvodu. Žalovaný shledal, že žalobkyně nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, ani důvody pro udělení azylu podle § 13 téhož zákona. Při posuzování osobní situace žalobkyně žalovaný

nezjistil důvod hodný zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu. Žalovaný dále neshledal existenci překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, v níž namítala, že žalovaný porušil ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 34 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, a dále rozhodl v rozporu se skutečnostmi, které mu byly známy ve vztahu k ustanovením § 14 a § 91 zákona o azylu. Žalobkyně poukázala na irelevantnost ekonomické situace v K., kterou se žalovaný obsáhle zabýval, a zdůraznila, že žalovaný pominul skutečnou situaci menšin v zemi původu žalobkyně. Informace o situaci menšin, které žalovaný zmínil, svědčí ve prospěch tvrzení žalobkyně, že U. jsou v K. diskriminováni, žalovaný však tomu nevěnoval žádnou pozornost. Žalobkyně poukázala na údaje ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o dodržování lidských práv v K. za rok 2003, z níž citovala, že dochází ke zneužívání práv či úřední moci, osoby postižené svévolí státních orgánů nemají prakticky žádnou možnost se bránit a obrátit se na nadřízený orgán a stát se tuto situaci ani nesnaží řešit. Žalobkyně konstatovala, že chybí logická vazba mezi jí poskytnutými informacemi a jejich posouzením ze strany žalovaného, který některé z nich zcela pominul - například skutečnost, že žalobkyni bylo vyhrožováno i ze strany policistů. Žalobkyně zdůraznila, že příbuzní policistů, kteří ji znásilnili, jednají s vědomím státu, který je podporuje a podílí se na porušování práv občanů. Žalobkyně dále namítala nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného o neudělení humanitárního azylu, neboť žalovaný nezkoumal zdravotní stav žalobkyně, ani vliv návratu na něj, a nezmínil se ani o kvalitě zdravotní péče v zemi původu. Ze zmíněné zprávy o zemi původu k tomu dále připomněla, že násilí vůči dětem je v K. závažným problémem, úřady ani stát tuto problematiku neřeší, neexistují orgány sociálně právní ochrany dětí, dítěti zadrženému policií je často odpírán právník. Žalobkyně k otázce překážek vycestování namítala, že žalovaný nezjišťoval další okolnosti vzdělávání a možnosti přístupu lidí u. národnosti ke vzdělání. Žalobkyně podotkla, že žalovaný nezkoumal situaci po svržení režimu prezidenta A. A. z pohledu situace národnostních menšin, ani vliv návratu na zdravotní stav žalobkyně a kvalitu místní zdravotní péče. Žalobkyně navrhla, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud v P. rozsudkem ze dne 21. 6. 2005, č. j. 46 Az 15/2005 - 30, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění rozsudku uvedl, že žalovaný vycházel z dostatečných skutkových zjištění a jeho závěr je v souladu se zákonem. Znásilnění žalobkyně a její obavu z výhrůžek ze strany příbuzných pachatelů nelze podle krajského soudu považovat za skutečnosti odůvodňující opodstatněný strach z pronásledování z politických či diskriminačních důvodů ve smyslu § 12 zákona o azylu. Pachatelé znásilnění byli odsouzeni, což je dokladem toho, že státní moc v K. podle práva státu trestá pachatele násilných trestných činů, a zajišťuje tak ochranu svých občanů před trestnou činností. Jednání soukromých osob krajský soud nepovažoval za pronásledování, neboť nelze dospět k závěru, že státní orgány takové jednání tolerovaly, když si žalobkyně ani její matka nikde nestěžovaly. Tvrzení žalobkyně o výhrůžkách policistů označil krajský soud za nekonkrétní a vyhodnotil, že nenásvědčovalo pronásledování žalobkyně ze strany státních institucí. Znásilnění žalobkyně pak podle názoru krajského soudu nelze podřadit pod „násilí vůči dětem, zneužívání dětí na dětskou práci, na prostituci, obchod“, neboť žalobkyně nebyla zneužita k těmto účelům, nýbrž se stala obětí násilného trestného činu, za který byli jeho pachatelé spravedlivě potrestáni. Krajský soud dále uvedl, že pro získání azylu nestačí pouhé zjištění, že situace v zemi původu žadatele o azyl je špatná, dochází tam k porušování demokracie a základních lidských práv, ale musí být rovněž prokázáno, že žadatel byl pronásledován či má odůvodněný strach

z pronásledování z důvodů v zákoně stanovených. Pro poskytnutí azylu proto nestačí fakt, že ujugurská menšina je v oblasti přístupu ke vzdělání nebo v oblasti zaměstnávání diskriminována, ale musí být prokázáno, že se žadatel stal terčem takového pronásledování z národnostních důvodů. Žalobkyně podle krajského soudu neuvedla žádný konkrétní případ svého útisku, proto soud takové pronásledování či objektivně opodstatněnou obavu z pronásledování nezjistil. K neudělení azylu podle § 13 zákona o azylu krajský soud poznamenal, že matce žalobkyně azyl udělen nebyl. Krajský soud podotkl, že závěr žalovaného o neudělení humanitárního azylu může přezkoumat pouze z toho hlediska, zda vychází z dostatečných podkladů a zda je logicky správný. Podle krajského soudu stručně odůvodněný výrok o neudělení humanitárního azylu není nezákonný, neboť zdravotní stav a osobní poměry žalobkyně byly dostatečně zjištěny a soud není oprávněn z těchto skutečností dovozovat jiné nebo přímo opačné závěry. Soud k tomu poznamenal, že žalobkyni její nemoc za normálních okolností neomezuje. Krajský soud se dále ztotožnil se závěrem žalovaného ohledně nevztažení překážek vycestování, neboť žalobkyni při návratu do vlasti nehrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu a země se nenachází v žádném válečném konfliktu. Z těchto důvodů krajský soud žalobu podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítl jako nedůvodnou.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. a požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 s. ř. s. Stěžovatelka dále požádala o ustanovení zástupce z řad advokátů a navrhla, aby byl napadený rozsudek krajského soudu zrušen a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud v P. usnesením ze dne 19. 4. 2006, č. j. 46 Az 15/2005 – 74, ustanovil zástupkyni stěžovatelky pro řízení o kasační stížnosti Mgr. Elišku Královou, advokátku.

Podáním ze dne 5. 5. 2006 stěžovatelka prostřednictvím své zástupkyně doplnila kasační stížnost, když uvedla, že její život v K. republice byl a je z mnoha důvodů ohrožen. S ohledem na znásilnění, které zásadním způsobem změnilo její život, byla a je bez práce, protože se bojí, že se tento otřesný zážitek bude znovu opakovat. Stěžovatelka se nachází ve velmi tíživé situaci hlavně kvůli psychickým následkům znásilnění, obává se, že ji osoby, které udala pro znásilnění, najdou a budou se mstít. Stěžovatelka zdůraznila, že jejím rodičům bylo proto několikrát vyhrožováno. Dále namítala, že je sama důkazem toho, že v její zemi dochází k pronásledování z národnostních nebo náboženských důvodů. Návratem do země původu by stěžovatelka byla vystavena hrozbě odplaty násilníků, kteří již byli po skončení trestu propuštěni. Stěžovatelce tak v případě návratu nikdo nemůže zaručit bezpečnost. Stěžovatelka dále namítala diskriminaci u národnostní menšiny, neboť stěžovatelka, ani její matka si nemohou vydělat na živobytí dostatek finančních prostředků, což stěžovatelku omezuje v přístupu ke vzdělání. Žalovaný nedostatečně zjistil informace o diskriminaci žen u národnosti a jejich možnosti zaměstnání v zemi původu, neboť existence několika malých u. podniků nevyvrací fakt, že k diskriminaci dochází. Žalovaný nadto ani nezjistil, kolik procent osob u. národnosti vlastní či provozuje podnik nebo restauraci a jaký podíl tvoří ženy. Stěžovatelka konstatovala, že skutečnosti, z nichž žalovaný vycházel nebyly dostatečně prověřeny a nemají oporu ve spisovém materiálu. Za ekonomickými opatřeními, která mají negativní vliv na ekonomickou úroveň stěžovatelky, tato spatřovala rasové, náboženské nebo politické cíle, namířené proti národnostní menšině. V uvedených skutečnostech spatřovala stěžovatelka nedostatečné zjištění skutkového stavu krajským soudem

a žalovaným, kteří si neopatřili všechny potřebné důkazy. Žalovaný, ani krajský soud nezkontrolovali, zda jsou v případě stěžovatelky dány důvody pro udělení humanitárního azylu. Stěžovatelka konstatovala, že se na ni vztahují překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek krajského soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Žalovaný odkázal na obsah správního spisu a navrhl zamítnout kasační stížnost pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Z textu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatelka podala z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka v žádosti o udělení azylu E. č. x ze dne 4. 3. 2005 uvedla, že byla v květnu 2003 znásilněna a viníci byli potrestáni, avšak jejich příbuzní vyhrožovali stěžovatelce a její matce smrtí za to, že si musí odpykat svůj trest. Dalším důvodem žádosti o udělení azylu byl útisk stěžovatelky a její matky pro jejich u. národnost. Stěžovatelka konstatovala, že od narození trpí encefalopatií a pravostrannou parézou. V písemném prohlášení stěžovatelka uvedla, že jejímu životu hrozí nebezpečí ze strany příbuzenstva dvou milicionářů, kteří ji v květnu 2003 znásilnili a toho času si odpykávají trest ve vězení. Při pohovoru k žádosti o udělení azylu, konaném dne 14. 3. 2005, stěžovatelka doplnila, že po znásilnění byla na neurologickém oddělení nemocnice, událost oznámili policii, která následně se stěžovatelkou sepsala protokol. Na fotografiích stěžovatelka poznala pachatele, policisté jí říkali, že se možná spletla a varovali ji před krivým obviněním. Všechno ostatní zařídili rodiče stěžovatelky, matka chodila do práce a stěžovatelka zůstávala

doma s přítelkyněmi. Doslechla se, že násilníci dostali 4 roky vězení. Stěžovatelka zdůraznila, že je pro ni těžké snášet, co se jí stalo, bojí se a nemůže žít v zemi původu, chce začít nový život. Stěžovatelka dále uvedla, že jim někdo vyhrožoval, jednou vyslechla rozhovor rodičů, ale jinak jí o tom nic neřekli. Matka jí pouze sdělila, že vyhrožují, nic však nevysvětlila. Stěžovatelce vyhrožovali policisté, kteří ji znásilnili, a to poté, kdy ji vrátili na místo, odkud ji unesli. Na otázku, zda vyhledala pomoc, stěžovatelka odpověděla, den po znásilnění šli do nemocnice, kde dostala léky, a její otec vše oznámil na policii. Po smrti otce stěžovatelky matka prodala dům a odjeli do B. ke známým. Jiné problémy stěžovatelka v K. neměla. Ke svému onemocnění stěžovatelka doplnila, že na něj nemusí pořád brát léky, nemoc se za normálních okolností neprojevuje, stěžovatelka jen trochu kulhá. V případě nějakého rozčilení, nervových podnětů se stav stěžovatelky zhoršuje, třesou se jí nohy.

Nejvyšší správní soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud především uvádí, že nesouhlasí se závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí správního orgánu a v rozsudku krajského soudu, neboť obě tato rozhodnutí stojí na tom, že si stěžovatelka, resp. její matka, na výhrůžky ze strany příbuzných odsouzených násilníků nikde nestěžovaly.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu je nespornou povinností žalovaného získat maximum možných informací, které se vztahují k situaci žadatele o udělení azylu, a na základě shromážděných podkladů rozhodnout, zda účastníku řízení bude azyl udělen či nikoliv. Při posuzování individuálních případů je přitom třeba vycházet z toho, jaká je v zemi původu úroveň ochrany lidských práv a způsob výkonu státní moci.

Právě tato skutečnost je určující pro posouzení, zda důkazní břemeno leží na straně žadatele o udělení azylu a tento musí přiměřeně prokázat svá tvrzení, nebo zda důkazní břemeno nese správní orgán, který pak musí uspokojivě vyvrátit veškerá tvrzení žadatele o azyl. Tyto závěry plynou rovněž z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu, podle které *v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Taková výhrada pochybnosti se uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, www.nssoud.cz).

Správní orgán je proto povinen zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení, národnostnímu útisku, atd., pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze, a to ve prospěch žadatele o azyl.

Ze své konstantní judikatury Nejvyšší správní soud dále zdůrazňuje, že *není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, www.nssoud.cz).

V posuzované věci Nejvyšší správní soud ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o dodržování lidských práv v K. za rok 2003 zjistil, že v činnosti vlády v oblasti lidských práv nedošlo k žádnému obratu k lepšímu a v některých aspektech se situace ještě zhoršila, vláda i nadále opakovaně tato práva zneužívala. Vláda mimo jiné závažným způsobem omezila právo občanů na změnu vlády a demokratické instituce zůstaly oslabeny. Docházelo i k případům, kdy členové bezpečnostních složek své spoluobčany bili či s nimi jinak špatně zacházeli. Přestože otázka beztrestnosti byla i nadále velice problematickou záležitostí, bylo mnoho představitelů ministerstva vnitra propuštěno ze zaměstnání anebo soudně stíháno v souvislosti se zneužíváním práv či úřední moci. Vláda restriktivně postupovala i v případech některých náboženských skupin, nadále pronásledovala a vyvíjela tlak na některé skupiny pro ochranu lidských práv, ačkoli se úřad ombudsmana aktivně podílel na obhajobě práv jednotlivců. Problémem byla diskriminace a násilí páchané na ženách, stejně závažným problémem se jevilo násilí vůči dětem a zvyšující se počet bezprizorních dětí, dále práce dětí a diskriminace etnických menšin.

Z této zprávy dále vyplývá, že přestože ústava zakazuje mučení, kruté, nelidské nebo ponižující zacházení či trestání, policie i jednotky Národní bezpečnostní služby tento zákaz často překračovaly, což zahrnovalo bití i jiné formy krutého zacházení. Policie někdy používala bití, aby získala doznání. Právní řád a ústava zakazují svévolné zatýkání a věznění osob, vyskytly se však případy, kdy policie určitou osobu zatkla na základě nejasně vymezeného obvinění, a mohlo docházet také k tomu, že za její propuštění vyžadovala či přijímala úplatky. Problémem byla rovněž beztrestnost úředních činitelů. V průběhu roku však bylo mnoho pracovníků ministerstva vnitra propuštěno ze zaměstnání a stíháno za různé přečiny od korupce a zneužívání pravomocí po policejní brutalitu. Ministerstvo vnitra nebylo schopno poskytnout statistické údaje o počtu policejních příslušníků, kteří byli obviněni z brutality; podle ministerstva vnitra bylo během roku zahájeno 73 trestních řízení se 110 policejními příslušníky: ve 47 případech se jednalo o zneužití moci či překročení pravomocí; v 7 případech byla shledána vina obžalovaných a 17 policistů bylo souzeno pro úplatkářství. Disciplinární řízení bylo vedeno proti 2288 pracovníkům ministerstva vnitra: v 1507 případech došlo k zanedbání úředních povinností, 95 případů souviselo s požitím alkoholu při výkonu povinností a 36 případů se týkalo hrubého a netaktního jednání s lidmi. 248 zaměstnanců bylo propuštěno a 122 přeloženo na nižší pozici.

Podle citované zprávy násilí páchané na ženách včetně domácího násilí zůstalo ožehavým problémem. Statistiky ministerstva vnitra naznačují, že v průběhu roku došlo k více než 300 sexuálním trestným činům, aktuální údaje by však pravděpodobně byly mnohem vyšší. Někteří aktivisté se zmiňovali o tom, že se zvýšil i počet případů znásilnění. Přestože bylo v průběhu roku nahlášeno 247 případů znásilnění, úřady takové útoky často ignorovaly. Objevily se i zprávy o policejních příslušnících, kteří znásilňovali ženy ve vazbě. Vláda v souvislosti s touto problematikou však nepřijala žádné konkrétní opatření. Z různých údajů vyplývá, že se všeobecně zhoršilo zdraví žen, zvýšila se míra jejich zneužívání.

Nejvyšší správní soud z uvedené zprávy dále zjistil, že se objevily zprávy o diskriminaci při jednání s občany, kteří nebyli původem etničtí K.. Menšiny se zmiňovaly o diskriminaci při zaměstnávání, profesním postupu i bydlení a o tom, že úředníci na všech úrovních stranili K.. Úřady na nejnižší úrovni pronásledovaly a diskriminovaly U. V průběhu roku úřady pronásledovaly N. R. za to, že hájila u. komunitu. Někteří U. se zmiňovali o tom, že je policie pronásledovala a diskriminovala.

S ohledem na tyto skutečnosti má Nejvyšší správní soud za to, že nelze pochybovat o tom, že stav dodržování lidských práv v zemi původu stěžovatelky je špatný a K. nemůže být považován za demokratický právní stát, ani za bezpečnou zemi původu. Bylo proto na žalovaném, aby shromáždil všechny dostupné důkazy, které vyvracejí či zpochybňují stěžovatelkou tvrzené důvody pro udělení azylu.

Za této situace je třeba přisvědčit stěžovateli, že žalovaný pochybil, když pominul skutečnost, že stěžovatelce vyhrožovali také policisté, kteří ji znásilnili. Toto tvrzení stěžovatelky žalovaný ve svém rozhodnutí nevyvrátil, ani dostatečně nezpochybnil, proto je Nejvyšší správní soud považuje za dané a v další části odůvodnění z něj vychází.

Stěžovatelka v žalobě i v kasační stížnosti zpochybňovala závěry žalovaného, resp. krajského soudu, podle kterých stěžovatelce a její matce vyhrožovaly soukromé osoby a nelze dospět k závěru, že by státní orgány takové jednání tolerovaly, protože stěžovatelka ani její matka si na jednání těchto soukromých osob nikde nestěžovaly.

S těmito závěry rovněž Nejvyšší správní soud nesouhlasí, neboť nekorespondují s obsahem citované zprávy o zemi původu. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že pokud ze zpráv o zemi původu žadatele o azyl vyplývá, že menšina, jejímž je žadatel příslušníkem, je terčem diskriminace a pronásledování ze strany úřadů a policie, nemůže jako důvod pro neudělení azylu obstát argument, že žadatel o azyl v zemi původu tyto orgány nepožádal o pomoc, a nevyčerpal tak veškeré právní prostředky, které mu k ochraně jeho práv poskytuje právní řád státu jeho původu.

Se zřetelem k tomu, že z výše citované zprávy vyplývá, že vláda v K. opakovaně zneužívala a omezovala lidská práva, docházelo k diskriminaci občanů, kteří nebyli etničtí K., úřady pronásledovaly a diskriminovaly U. a úřední činitelé páchali trestnou činnost s vědomím své beztrestnosti, nelze po stěžovatelce spravedlivě požadovat, aby se obracela na k. státní orgány se žádostí o pomoc proti výhrůzkám policistů či jejich příbuzných. Nejvyšší správní soud naopak s přihlédnutím k podkladům, které si pro své rozhodnutí žalovaný shromáždil, přisvědčuje závěrům stěžovatelky, že tyto osoby jednají s vědomím státu a stát proti tomuto jednání nezakročí.

Nelze totiž odhlédnout od zásadního aspektu tohoto případu, kterým je národnost stěžovatelky. Nejvyšší správní soud považuje za závažné pochybení žalovaného, že znásilnění stěžovatelky neposuzoval v souvislosti s její u. národností, která mohla tím spíše utvrdit policisty - násilníky v tom, že za svůj čin nebudou potrestáni, a mohla tedy být příčinou toho, že ke znásilnění stěžovatelky došlo. Podobně lze národnostní důvody spatřovat rovněž v tom, že tito policisté a jejich rodinní příslušníci stěžovatelce a její matce vyhrožovali smrtí, neboť předpokládali, že se jako příslušnice etnické menšiny nebudou moci dovolat svých práv u státních orgánů, resp. že státní orgány budou stranit policistům a jejich příbuzným.

Jednání policistů Nejvyšší správní soud nepovažuje za jednání soukromých osob, neboť tito se při své trestné činnosti a následném vyhrožování zaštiťovali svou pravomocí, od níž odvozovali svou beztrestnost a mocenskou převahu. Výhrůžky ze strany příbuzných těchto policistů spadají pod pojem jednání soukromých osob, nicméně s ohledem na výše uvedené nelze při skutkovém stavu zjištěném žalovaným vycházet z toho, že toto jednání nemůže být přičítáno státu.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu neobstojí ani případný argument, že mnoho pracovníků ministerstva vnitra bylo propuštěno ze zaměstnání a stíháno za přečiny. Z citované zprávy o zemi původu vyplývá, že vina úředních činitelů byla soudem shledána pouze v 7 případech, což je vysoce neproporcionální ve vztahu k množství trestných činů, kterých se úřední činitelé dopouštějí. Z 2288 disciplinárních řízení s pracovníky ministerstva vnitra bylo 1507 vedeno pro zanedbaní úředních povinností a pouze 36 případů se týkalo hrubého a netaktního jednání s lidmi. Lze proto shrnout, že policejní brutalita a násilnosti páchané policisty nejsou v K. uspokojivě trestány, ani řešeny.

Skutečnost, že případ znásilnění stěžovatelky byl policií vyšetřen a vedl k potrestání policistů, kteří tento trestný čin spáchali, sama o sobě neznamená, že by policie uspokojivě prošetřila vyhrožování, jehož terčem se stěžovatelka a její matka staly. Je totiž nezbytné odlišit závažnost a další souvislosti těchto činů, neboť v případě znásilnění existovaly hmotné důkazy o tomto skutku, a to včetně lékařských zpráv. V případě vyhrožování by naopak místní policie musela vycházet pouze z tvrzení stěžovatelky, resp. její matky, a lze předpokládat, že by policie stranila svým příslušníkům a jejich příbuzným. Ani z odsouzení policistů za znásilnění proto nelze vyvodit závěr, že ochrana stěžovatelky je v zemi jejího původu zajištěna, nehledě k tomu, že bez znalosti konkrétních okolností případu není možné ani posoudit, zda byl udělený trest trestem přiměřeným, natožpak spravedlivým, jak uvedl krajský soud.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že rozhodnutí žalovaného nevychází z dostatečně zjištěného skutkového stavu a postrádá logickou vazbu na shromážděné podklady pro rozhodnutí. Tuto námitku stěžovatelky proto shledal důvodnou.

Popsaná pochybení žalovaného se promítla rovněž do jeho závěru o neexistenci skutečností zakládajících překážky vycestování, který též vychází z nedostatečně zjištěného skutkového stavu, neboť vyhrožování ze strany policistů a jejich příbuzných bez dalšího nelze s ohledem na výše uvedené považovat za jednání soukromých osob, které není přičitatelné státním orgánům K..

Právě naopak, násilníci stěžovatelce vyhrožovali z pozice své příslušnosti k policii, kterou považovali za zdroj své beztrestnosti. Podobně též odplatu, která stěžovatelce za jejich uvěznění po návratu hrozí, nelze vnímat jako jednání soukromých osob, neboť tyto osoby k realizaci výhrůžek jednoznačně využívají své pravomoci policistů, tedy reprezentantů státních orgánů.

Ani argument o svržení režimu A. A. není důvodem pro nepřiznání překážek vycestování. Žalovaný totiž nezjistil, jaký měla tato politická změna vliv na postavení menšin v zemi původu stěžovatelky, a vzhledem k citlivosti otázky návratu do země původu žalovaný nesmí vycházet z neprokázaného předpokladu, že změna politické

situace přináší zlepšení postavení doposud diskriminovaných menšin. Námitku nesprávného hodnocení existence překážek vycestování proto Nejvyšší správní soud shledal důvodnou.

Pokud jde o neudělení azylu z humanitárních důvodů, Nejvyšší správní soud přisvědčuje námitce stěžovatelky, že odůvodnění této části rozhodnutí neodpovídá požadavkům správního řádu. Žalovaný se totiž uspokojivě nevypořádal s osobní situací stěžovatelky, která byla znásilněna a trpí vrozenou nemocí, která se neprojevuje pouze, je-li stěžovatelka v klidu, což při návratu do K. nelze předpokládat. Napadené správní rozhodnutí postrádá odůvodnění, proč právě tyto skutečnosti, které stěžovatelka tvrdila v průběhu celého správního řízení, nejsou zvláštního zřetele hodnými důvody pro udělení azylu z humanitárních důvodů.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu *smysl institutu humanitárního azylu podle § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, spočívá v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na případy, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu (např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory), ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 – 55, www.nssoud.cz).

Rozhodnutí žalovaného o neudělení humanitárního azylu nebylo dostatečně odůvodněno, proto neodpovídá požadavku zákazu libovůle při rozhodování. Takovou libovůli totiž může vyloučit pouze řádně a přesvědčivě odůvodněné rozhodnutí, které jediné může být podrobena věcnému soudnímu přezkumu.

Nejvyšší správní soud však při posouzení rozhodnutí o neudělení humanitárního azylu dospěl ke zjištění, že toto rozhodnutí je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, když neobsahuje odůvodnění, proč žalovaný nepovažoval znásilnění stěžovatelky a její vrozené onemocnění za důvody hodné zvláštního zřetele. Za této situace nemohl ani krajský soud, ani Nejvyšší správní soud objektivně posoudit, zda je závěr žalovaného o neudělení humanitárního azylu logický správný a není nepřipustným projevem libovůle při rozhodování.

K námitkách týkajícím se ekonomických problémů a obtíží při shánění zaměstnání, které ústí v nedostatek prostředků pro další studium stěžovatelky, Nejvyšší správní soud odkazuje na svou konstantní judikaturu, podle které *obtíže žadatele o azyl stran obživy či možnosti seberealizace nelze bez přistoupení dalších okolností hodných zvláštního zřetele vnímat jinak, nežli jako důvody ekonomické, nepostačující k udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ze znění zákona č. 2/2002 Sb.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, č. j. 5 Azs 3/2003 - 54, www.nssoud.cz). V ekonomických důvodech, jakkoliv omezují stěžovatelku v možnosti dalšího vzdělávání, nelze spatřovat důvody pro udělení azylu ve smyslu zákona o azylu. Uvedené námitky proto nejsou důvodné.

Namítanou nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu Nejvyšší správní soud neshledal, neboť krajský soud se ve svém rozhodnutí vypořádal se všemi žalobními námítkami. V posuzované věci rozhodoval krajský soud bez jednání, proto podle § 75 odst. 1 s. ř. s. vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Nesprávnost závěrů krajského soudu, která byla vyvolána nedostatečným zjištěním skutkového stavu žalovaným, nezpůsobuje nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu, neboť představuje kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel v napadeném rozhodnutí, nemá oporu ve spisech a je s nimi v rozporu, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl soud napadené rozhodnutí zrušit [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. byl v posuzované věci prokázán, Nejvyššímu správnímu soudu proto nezbylo, než rozsudek krajského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí. Na krajském soudu tedy nyní bude, aby napadené správní rozhodnutí pro shora uvedené vady zrušil, věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení a žalovaného svým právním názorem zavázal k odstranění vytýkaných vad, k doplnění dokazování a k vydání nového, řádně odůvodněného, rozhodnutí.

V novém rozhodnutí ve věci krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 110 odst. 2 s. ř. s.

Odměna zástupkyni stěžovatelky Mgr. Elišce Králové, advokátce, která byla stěžovatelce ustanovena usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2006, č. j. 46 Az 15/2005 - 74, byla stanovena za dva úkony právní služby ve výši 1000 Kč podle § 9 odst. 3 písm. f) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., ve znění účinném do 31. 8. 2006 (převzetí a příprava zastoupení a písemné podání soudu týkající se věci samé podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) této vyhlášky) a režijní paušál podle § 13 odst. 3 téže vyhlášky ve výši 75 Kč za každý úkon. Zástupkyni stěžovatelky bude vyplacena částka ve výši 2150 Kč, a to z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. února 2007

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu